

دارالالحان

(دارالالحان) هیئت تدریسیه سی طرفدن ایکی آیده بر نشر ایذیلیر

مجموعه یه هائده بالجله خصوصات ایچون مدیر مسئولکه مراجعت لازمدر

مندرجات

- غریبه بوکونکی اوپه را حیاتی . موسی قریبا
 دده افتدی رؤف یکتا
 روس موسیقیسه بر نظر اکرم بسیم
 عطری مصطلی افتدی روشی قریب
 دارالالحان تاریخنه بر نظر رؤف یکتا
 فلیکس مندلسون اکرم بسیم
 تربیه موسیقیه معلم احمد فغانار
 تورکیاده ایک فونرواتور کزیمه مقیم
 موسیق و مکتب مصطلح الدربه عالی
 دارالالحان شونی * * *

مجموعه نك ادره سی : استانبول - شهزاده باشی - دارالالحان

توزیع یری : باب عالی جاده سنده سودی
 کتبخانه سی

فیثائی اون بش غروشدرد

شهزاده باشی : اوقات اسلامیه مطبعه سی

۱۳۴۰

۲

(اسماعیل دده) نك چله سنی اكال ایدوب (یكی قیو) مولو یخانه سی حجره نشینلری زمهره سنه داخل اولدقدن صوكره بالخاصه مقابله كونلری اوله سی مشارالهدن استفاده ایچون كن موسیقی هوسكارلری ایله دولغه باشلامش ایدی .

بوئسانده (دده افندی) برچوق بدیع اثرلر وجوده کتیرمکده وبواثرلر درکاهه دوام ایدن تلمیذلری واسطه سیله استانبولك اوتاریخلرده پك روتقدار اولان موسیقی محفللرینه انتشار ایتدیکجه (اسماعیل دده) نامنك بویوک بر شهرت قازاناسنه سبب اولمقده ایدی . (دده) نك اثرلری بر بردن پارلاق دوشویور ایدی ؛ علی الخصوص (حجاز) مقامندن مشهور :

ای چشی آمو جرایله تنهاله سالدك بنی
چون ناهه بغرم خون ایدوب صحراله سالدك بنی
ای قافنی سروسمن سالنده ایلرله سن
حشر اولالم دیدیکجه بن فردالره سالدك بنی

• نقش «نی بستمه» سی استانبول موسیقی علمنجه فوق العاده بر حادته اوله رق تلقی ایدلمش ایدی؛ اودرجه ده که هر موسیقی مراقبسی بویکی صنعت اثرینی ایدنمکه بویوک برتهالك کوستریبور ایدی . (دده) نك جدا نفیس اثرلرندن بری اولان بو «نقش» ، مؤثری حقند، (سلیم ثالث) نك تکرار نظر التفاتی جابه وسیله اولمشر . خاقان مشارالیه ، (زلفمکده در بنم بخت سیاهم) شرقیسیله موسیقیده کی اقتدار بنك عالی درجه لرینی آکلادیفی (دده) بی بو «نقش» ی بستمه له سی اوزرینه تکرار حضورینه قبول ایله یکی اثرینی دیکله مش وینه عطیه سنیه ایله تلطیف ایتدیکی (دده) نك هفتده ایکی دفعه سرایده اجرا اولتان (حضور فصللری) نه دوامنی اراده ایتمشر . برمدت صوكره (دده افندی) یه (مصاحب شهریار) عنوانی ویرلمش و آرمه سی چوق کچمه دن (سر مؤذنك) خدمتی ده عهد سنه توجیه اولتمش ایدی .

حقنده شاهانه التفاتلرک بو صورتله توالیسی (دده) بی پك متحسسن ایتدیکنندن بو تأثیر آلتنده بالذات یازدیغی :

مشتاق چالك کچه کوندوز دل شیدا
ایتدی نکه عاطفتك بنده کی احیا

مرور ایدہ حق قلب ہایونگی دائم
ادعیہ خیرک دل وجامدہ ہویدا

نظمی (سوزناک) مقامندہ و (ضرین) ایقاعندہ بستہ لہ زک رفقا سیلہ برابر (سلیم ناث) ک
حضورندہ اوقومش و (دده) نک بوصورتہ تشکراتی اظهار ایتجہ سی بادشاہک پک زیادہ محظوظیتی
موجب اولمشدر .

(سر مؤذن) اولدقن صوکرہ ۱۲۱۶ سنہ سی اواخرندہ (دده افندی) تاهل ایتشدر .
زوجہ سنک سرائی برخام اولدینی مروی ایسہدہ اسمی تحقیق اولہ مدی . (دده) تاهل ایدنجہ
بالطبع درکادہ کی حجرہ سی ترک ایلہ (آقیق) محاسنہ استیجار ایتدیکی بر خانہ اوطورر
ویالکز مقابلہ کونلری درکادہ کیدوب کندینہ مخصوص حجرہ شاگردلرینہ موسیقی تعلیمیلہ
اشتغال ایدر ایدی .

(دده) نک ہم مرشدی ، ہمہ فن موسیقیدہ استادی اولان شیخ (علی نطق دده) مرحوم
وفاتندن پک آز مقدم (شوق وطرب) مقامندہ بر (آیین شریف) بستہ لہ مش و بوشاء ارضعت
ایلک دفعہ اولہرق ۱۹ ربیع الآخر ۱۲۱۹ تاریخندہ (یکی قبو) درکادہ اثنای مقابلہ دہ اوقومش
ایدی . مع هذا (نطق دده) بو آیینی شاگرد کزینہ انخاف ایتش اولدیندن (آیین) ک درکادہ
مجموعہ سنک کی قیدینک اوزرینہ (درویش اسماعیل) نامی یازمش ایدی . (شوق وطرب) آیینی
اوقونلی هنوز برآی فدر زمان کچمش ایدی کہ ۱۲۱۹ سنہ سی جاذی الاولیسنده (نطق دده)
ارتحال ایتسیلہ (دده افندی) مجموعہ دہ کی آیین کفہ سنک نہایتہ عیناً شوسوزلری یازہرق حقیقت
حالی اعترافہ لزوم کورمشدر :

(شیخم عزیم یکی قبو شیخی السید شیخ علی افندی حضر تلرینک رأی و تدبیری و ہر ہر نعمہ دہ
تعریفی منضم اولدیندن حالا اوقونان بستہ مدخل یوقدر . حال حیاتلرندہ تنہلری موجبہ
کندی اسملری اخفا و بالاسنہ بو فقیرک اسمعی تحریر بیوروب فقیرہ علی طریق الہدیہ احسان
بیوردیلر .)

درویش اسماعیل

(دده افندی) شیخک وفاتندن چوق متأثر اولمش ایدی . بو تاثری هنوز زائل اولمہ دن اوج
یاشندہ اوغلی (صالح) دہ رحمت رحمانہ قاوشہرق درکادہ جوارندہ کی ددکان و محبانہ مخصوص
قبرستانہ دفن اولندی . الیوم موجود اولان سنک مزارینک اوزرندہ (مصاحب شہریاری حامی
زادہ اسماعیل دده نک اوغلی مرحوم و مغفور محمد صالح دده نک روحیچون ...) عبارتہ سی و آلتندہ
۱۲۲۰ تاریخی محرردر .

پك زياده سوديكي (صالح) نى ايدبا غائب ايدن (دده) نى بواليم ضياح جوق دلخون ايتمش ايدى . (بياني) مقامنده و (خفيف) ايqaعنده كي :

برغچه فك يارمى واردر جكرمده
آتش دو كيلورسه بريدر آم سرمده
هرلظه خيالى طور ييور ديده لرمده
تقديره ندر چاره بو وارمش قدرمده

مربعمى ايسته بوصرمده قلبى جوشديران نى نهايه تائردن ملهم اوله زق يازمش وبسته له مشدر كه حقيقه سوزشلى و پك حزين براردر .

اوچ سنه صوكره بيجاره (دده) نك والدمى (رقيه) خانمده وفات ايدر ك حفيدى (صالح) ك اولك طرفه دفن ايدلمشدر. مزار طاشنده (يكي قبو مولويخانه سى ددكانندن سرمؤذنان شهربارى اسماعيل دده نك والدمى مرحومه ومغفورلها رقيه خاتون ...) سوزلري وزير ۱۲۲۳ تاريخى محكوكدر .

آرتق فلاكتلر بربرنى تعقيب باشلامش ايدى ؛ ۱۲۲۵ سنه سنده (دده) ، ايكنجى اوغلى آلى ياشنده (مصطفى) نك دده ناكهاني افويله مصاب اولمش و آنى دده سوكلى (صالح) نك ياشنه دفن ايتمشدر .

(دده افدى) نك بونلردن صوكره مختلف تاريخلرده اوچ قيزى دنيايه كلشدر . بويوك قيزى (خديجه خانم) طنبورى شهر (يكي عارف آغا) ايلاه [۱] ازدواج ايتمش بو اردواجدن اسبق سرمؤذن معروف بسته كارلرمزدن (رفت بك) دوغمشدر . اور تانجه قيزى اولان (فاطمه حاتم) ، درى بك نامنده برذاته وارمشدر؛ ملقا موسيقه هايون سرچاوشلردن خواننده شوكت بك بوذاتك اوغلدر . (دده افدى) نك اوچنجى كريمسى (عايشه خانم) تزوج ايتمدن اون اوچ ياشنده ايكن ارتحال ايتمشدر .

..

(دده افدى) نك باشندن بوفلا كتلر كجديكي صرمده مملكستك داخل احوالى ده پك اليم صفحه لر كچيرمكده ايدى . برطرفدن (سليم ثالث) ك خنجع برصورتده شهيد ايدلمسى حساس قلبرى متالم ايتمش، ديكر طرفدن (محمود ثاني) نك جلوسى متعاقب ظهور ايدن متنوع غوائل كوكلارده موسيقى ايلاه اشتغاله هوس براقامش ايدى . كرجه (محمود ثاني) هم بالذات موسيقى [۱] عارف آغانك بوي و قوللري غايت قيصه اولديغندن طنبور چالاركن (يكا) پرده سته طوغرى ايتك ايسته ديكه برندن صيچرامق معنادى ايتمش وبو حالى كندديسته (يكي) نامنك و برله سته سبب اولمش ايتمش ! اندرون تاريخنده بوذاته دائر برخيلي معلومات واردر .

شناس، همدم بالاخره کورولديكى وجهه موسيقى اربابه التفاتى مبذول بر بادشاه ايسه ده جلوسنك ايلك سته لرنده محاط بولندينى مشكلات ايچنده بويه شيلرى دوشونمكه وقت بوله مامش ايدى .
 ذاتاً (سليم ثالث) ك شهادتندن صوكره (دده افندى) نالطبع سرايدن وسر مؤذنلكدن اوزاقلاشمش ايدى . تماميله درويشلك حايته رجوع ايدر (دده) ، بوفترت دوروسنى منزوانه كچيرمك ايچون برطرفدن شيخي (نطقى دده) نك خانى (ناصر سيد عبدالباقي دده) دن نيزنلك اوكرنمكه باشلاديني كې ديكر جهتنده كار ، مراع ، نقش ، سماعى ، شرفى كې آنا نارسه سنى بسترله مكله اشتغال ايدىيور ايدى .

بازار ايرتسى و پخشنبه كونلرى منتظماً دركاهه دوام ايدر ومطربخانه ده « آيين شريف » اوقورايدى . روايته نظراً (نعت خوانلىق) وظيفه سنى ده اكثراً (دده افندى) ايضا ايدرايمش ؛ حقى هر مقابله ده اوقونه جق « آيين شريف » هانكى مقامدن ايسه (دده افندى) دخى (عطرى) نك راست مقامنده كې مشهور نعتى آينك بسترلنمش اولدينى مقامه بالتحويل ارتجالاً برنعت اوقور-
 مش كه بونده كې مشكلاتى اقتحام ايچون علم الحانده نه درجه لرله قدر ملكه صاحبي اولمق لازم كلديكى اربابى تقدير ايدر .

(دده افندى) اوتار يخلرله قدر محدود برقاج مقامدن بسترلنمش اولان « آيين » لرك عددىنى كافى بولمايور ودها بر جوق لطيف مقاملر بولنديغندن اومقاملردن ده برر « آيين » بسترله مكي ارزو ايدىيوردى . (دده) بوازروسنى بركون شيخ (رجب حسين حنى دده) به آچمش و مشارالهدن اميدىنك فوقنده تشويق كورمشدر شيخنك بوتشويق اوزرسيه در حال (صبا) مقامندن بر « آيين » بسترله يدرك ۱۲۳۹ سنه سى جمادى الاخيرىنك اون ايكنجى كوني (يكي قيو) مولويخانه سنده قرائت ايتمشدر .

(صبا) آينتك مولوى مشايخ وددكانى طرفندن مظهر اولدينى حسن قبول (دده) يى بر ايكنجى « آيين » دها بسترله مكه سوق ايتمش ايدى . (دده افندى) بويتهله هان چالشمغه باشلامش و بودقمه ده (نوا) مقامنده ازلز برارى اولان آيننى بسترله مشدر . آيين شريفلر ده كې گفته لرك (جلالدين رومى) حضرت تريله مخدوم مكرملرى (سلطان ولد) ك شعرلندن انتخاب معتاد ايسه . بعضاً طرفقت اكابر يسه عائد ائرلرك بسترلنديكى ده مسبق ايدى ؛ بناء عليه (دده افندى) دخى (نوا) آينتك برنجى و ايكنجى بندلر يى اولاد مولانادن (اولو عارف چلبى) نك عاشقانه ومتصوفانه اشعارندن انتخاب ايتمشدر . يالكز برنجى بندك نهايتده كې :

اى روى تو تو بهار خندان
 احسنت زهى نكار خندان
 اى شهر جهان خراب يى نو
 اى خسرو شهر يار خندان

پتلیری (مولانا جلال الدین) ک، اوچنچی بندده کی رباعیلرده محمدوملری (سلطان ولد) کدر (نوا) آیینی ۱۲۳۹ سنهسی شعباننک واسطهنده بستانمش و اوسنه رمضان شریفنک (قدر کیجیسی) مقابله سنده ایلک دفعه اوله رق (یکی قبو) درگاهنده مطمئن صورتده او قونمشدر .

(صبا) و (نوا) آیدنلرینک بستانمهسی مولولیر آرسنده اولدینی قدر خارجهده کی موسیقی مراقلیلری پیننده دخی اهمیتله تاقی اولنمش ایدی. مقابله کونلری (یکی قبو) درگاهنک سماعخانهسی بو آیدنلری دیکله مک شتابان اولان زوار ایله مالامال اولمقده ایدی .

یکچیریلری الغایه موفق اولدقدن صوکره براز ایچی راحت ایتمش اولان (محمود ثانی) ۱۲۴۱ سنهسی اواخرنده برنجشبه کونی (یکی قبو) مولویخانهسی زیارت ایتمش ایدی ؛ او کونک مقابله سنده تصادفاً (نوا) آیینی اوقونیسور ایدی . بو آیین وسیله سیله محمود ثانی (دده) یی خاطرله رق همان سرایه جلبی اراده ایتشدر . (دده) حضوره چیقنجه پادشاه :

— بن سنی کنیدی مصاحب تعین ایتدم ؛ بوراده قال . . . دیر ؛ (دده افندی) دخی (فرمان افندیغیزک ، بالکنز باشمدن سکئ مولایانی چیقارماقلمغه مساعده بیورک) استراحمده بولنور ایسه ده صادر اولان اراده موجبنجه (دده) به درحالی صاریقلی برقاووق و اندرونه مخصوص البسه کیدریله رک مصاحبلر زمره سنده ادخا . اولتور .

(دده) نک تکرار سرایه آلتماسی اندرون خواننده لری آرسنده قیل و قالله باعث اولمشدر ؛ چونکه اندرونده موسیقیجه تفرده داعیه سنده بولتان بعض ذوات، (دده) کبی یی نظیر بر استادک اورایه کله سی اوزرینه اسکی موقعلری آرتق محافظه ایدمه چکلرینی پک اعلا آکلامشدر ایدی . ازان جمله سر مؤذن (شا کر آغا) مرحوم ، دده یی پک زیاده استرقابه باشلامش ایدی . (شا کر آغا) مفعولر اولدینی فوق العاده طبیعت موسیقی سینه ، سنسک لطافتنه مغرور ایدی . حال بوکه (دده) نک سسی اوقدر کوزل اولماقده برابر اوده معلوماتنک و قریحه سنک وسعتی طولایسیله (شا کر آغا) یه هر زمان غلبه جالاجندن امین ایدی .

(شا کر آغا) ، بروسیله بولوب (دده) یی محمود ثانیکن حضورنده محبوب ایتکی چوق ارزو ایدر ایش ؛ بومقصدله عریض و عمیق دوشوندکن صوکره ذهنده بریلان ترتیب ایتشدر که او پلان ده یکی بر مقام موسیقی المجدایله اومقامدن کنیسنک بستانمه چکی اثرلری وهله پادشاهک حضورنده اوقومق و جواثرلری اوقورکن (دده) یی سکوته مجبور ایتکدن عبارت ایش . . . !

الحان شناسلرجه معلومدر که موسیقی مزده من القدیم (اوج) نامیله بر مقام موجوددر . (شا کر آغا) ، بارلاق طبیعت موسیقی سنک یاردیمیه (اوج) فصلنده تقسیم ایدرکن برطاقم لحنی ترینات علاوه سیله بومقامی دها روح نواز برطرزه افراغ ایدر ایش ؛ بوتزینات سایه سنده مقامک باشقه

بر نك آلدیغی كورن (شاكر آغا) یكی بر مقام ایجادیسه [۱] موفق اولدیغی ظن ایتمش (وفرحناك) تسمیه ایتمكی بومقام ایله (دده افندی) یه قارشى موسیقی - ساحه سنده بر علیه قازانغی ذهنته قومش ایدی .

موسیقی شناسلرمزده غریب بر ذهنیت وارد : اكابر حضورنده موسیقی فصلی بابیلر ایكس مثلا خواننده لردن بری اسلافك اثرلردن - وحی بعض كره بالذات كندی بسته لردن - بر پارچه اوقومغه باشلا یوبده اواثری بیلمه یین آرقداش لرینی ضمناً سكوته دعوت ایدرایسه بو حال اوزات ایچون افتخاری ، رفیق لری ایچون ده محجوبیتی بادی عد اولنور ! (شاكر آغا) ایشته بومعنا سز ذهنتله معلول ، بر ازده خود پسند بر ذات اولدیغندن (دده) نك خبری اولمادن (فرحناك) دن بر فصل بسته لره ك مناسب بر زمانده (محمود ثانی) نك حضورنده اوقومنی واثرلرینی اوقور كن سكوته مجبور قاله جق رقیبانی بو صورتله پادشاهك حضورنده محجوب ایتمكی بك زیاده ارزو ایدیسور ایدی . بوارزوسنی قومدن فعله چیقارمق ایچون كندیسه رفاقت ایدهك سازنده لره ده محتاج اولان (شاكر آغا) ، طببوری مشهور (ذكی محمد آغا) یه تصوراتندن بحث ایدرك یكی مقامدن بریشرو ، (كانی علی آغا) دن ده بر ساز سماعیسی ایسته دی . مع مافیة (فرحناك) مقامنه دائر كیمسه یه برشی سوبلیمور ، پایلان اثرلرده كپزلی طوتیلور ایدی .

(شاكر آغا) یكی فصلك برنجی ، مربع ، ی ایله ، یوروك سماعی ، سنی چوقدن حاضر لامش و بونلره ضمیمه :

ای شاه ملك خو قدبالای فرحناك
و جهكده محرر سنك امضای فرحناك
تشریف قدومك شرف افزای فرحناك
نقرات
جنت كییدر ایشته بو نوجای فرحناك

كتمه لی و جراً صنعتی بر شرقی بسته لامش ایدی . بر مدت صوكره پیشرو ایله ساز سماعیسی ده بابلش و ونلری اونار یخنده حضور هابون فصللر نده نیز نك وظیفه سنی ایفا ایدن (مصطفی افندی) دخی [۲] تمشق ایتمش اولدیغیدن بر كان ، برنی ، برده طببوردن مركب اولان بو طاقم افرادی (شاكر آغا) ایله برابر اندرونك اغیاردن خالی بر كوشه شه آره صره چكیلیرلر ، یكی فصلك اعتنا ایله سازلی سوزلی پرووالرینی بابا لر ایدی .

[۱] حال بوكه موسیقی تاریخیمز كوستریبوره بو مقامك ترتیبی شرقی خواجه (عبدالقادر سرائی) یه عائددر ، مشار ایله شرق موسیقیسی نظر یه سنجه مرعی قاعده نك خلافه اوله رق (ذوالاربع) ك (ذوالجنس) . اضافه سی صورتیه (فرحناك) مقامی وجوده كتمیش و مع هذا بومقامی براسله تسمیه ایتمهش ایدی . [۲] بالا خره قاضی بسكر و رئیس العلماء بابا لرینی احراز ایدن خطاط و موسیقی شناس مشهور (مصطفی عزت افندی) دركه بو ذات عالی قدرك موسیقی حیاتی حقنده كی مضبوط اتمیزی ده آبریمجه یازه جفز .

حال بوکه (فرحناک) فصلدن کیمسه نك خبردار اولسامسی حقده کی بوتون اهتاماته رغماً
(دده افندی) نعلسه شا کر آغانک بو حاضر لغی دویش ایدی؛ حق بر کون تصادفاً اندرون
قوشلرندن برینک اوکندن کچرکن ایچریده خفیف سسله (فرحناک) او قوندیغی ایشیده رک
دورمش، دیکله مش ویکی مقامک سیر و رفتاری نهدن عبارت اولدیغی آکلامش ایدی.

بونک اوزرینه (دده افندی) دخی در حال عینی مقامدن (زنجیر) ایقاعنده بر (مربع) ایله
برده (آغیرسامی) بسته له مش و کزیده شا کردلری اولان سرهنکادن (اسماعیل) و (احمد)
آغالره مشق ایتمشدر. شا کر آغا ایسه (فرحناک) دن:

ساق بنور باده بر افروز جام ما
مطرب بکوکه کار جهان شد بکام ما

گفته لی بو بوک بر (کار) بسته له مکّه باشلامش و آنجق زمینی اکمال ایده بیلمش ایدی. فصلک
ایکنجی «مربع» ی ایله آغیر سامعیسه ده هنوز حاضر دکل ایدی.

(ما بیدی وار)

